

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ЯК ОДИН ІЗ КРИТЕРІЇВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

© 2016 РЕВАК І. О., ОХРИМОВИЧ М. М.

УДК 330.322.3:330.341:008

Ревак І. О., Охримович М. М.

Активізація інвестиційної діяльності у сфері культури як один із критеріїв забезпечення інвестиційної безпеки України

Метою статті є дослідження напрямів активізації інвестування сфери культури як одного з критеріїв економічного зростання та забезпечення інвестиційної безпеки держави. Аналізуючи успішний міжнародний досвід і систематизуючи наукові дослідження, було визначено, що розвиток сфери культури сприяє національній продуктивності та покращує якість життя населення. На основі дослідження соціально-економічних тенденцій і статистичних даних визначено проблеми розвитку української культури як одного з інструментів переходу до інноваційної моделі розвитку суспільства. Акцентовано увагу на практичних аспектах підтримки належного стану та відродження культурної спадщини України як джерела забезпечення української історичної атрибутики, суспільної моралі й етики. У результаті дослідження встановлено, що об'єкти культурної спадщини є беззаперечними економічними перевагами, які мають безпосередній вплив на інвестиційну привабливість регіонів.

Ключові слова: економічна безпека, інвестиційна безпека України, інвестиційна діяльність у сфері культури, культурний проект, об'єкт культурної спадщини.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 22.

Ревак Ірина Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри, кафедра соціальних дисциплін, Львівський державний університет внутрішніх справ (вул. Городоцька, 26, Львів, 79066, Україна)

E-mail: irrarevak@gmail.com

Охримович Мар'яна Михайлівна – аспірант, кафедра соціальних дисциплін, Львівський державний університет внутрішніх справ (вул. Городоцька, 26, Львів, 79066, Україна)

E-mail: mariiana.ohrymovych@gmail.com

УДК 330.322.3:330.341:008

UDC 330.322.3:330.341:008

Ревак І. А., Охримович М. М. Активизация инвестиционной деятельности в сфере культуры как один из критериев обеспечения инвестиционной безопасности Украины

Revak I. O., Ohrymovych M. M. Activation of Investment Activity in the Culture Sphere as One of the Criteria for Ensuring the Investment Security of Ukraine

Целью статьи является исследование направлений активизации инвестирования сферы культуры как одного из критериев экономического роста и обеспечения инвестиционной безопасности государства. Анализируя успешный международный опыт и систематизируя научные исследования, было определено, что развитие сферы культуры способствует национальной производительности и улучшает качество жизни населения. На основе исследования социально-экономических тенденций и статистических данных определены проблемы развития украинской культуры как одного из инструментов перехода к инновационной модели развития общества. Акцентируется внимание на практических аспектах поддержания надлежащего состояния и возрождения культурного наследия Украины как источника обеспечения украинской исторической атрибутики, общественной морали и этики. В результате исследования установлено, что объекты культурного наследия являются безоговорочными экономическими преимуществами, которые имеют непосредственное влияние на инвестиционную привлекательность регионов.

The aim of the article is to study the trends in activation of investments into the culture sphere as one of the criteria of economic growth and ensuring the state investment security. Analyzing successful international experience and systematizing scientific research in this field it was determined that the development of the culture sphere contributes to growth of national productivity and improves the life quality of the population. On the basis of the study of socio-economic trends and statistical data there have been identified the development problems of the Ukrainian culture as a tool for transition to an innovative model of society development. The attention is focused on practical aspects of revival and maintaining a proper state of the cultural heritage of Ukraine as a source of provision of Ukrainian historical symbols, public morals and ethics. As a result of the research it is found that the objects of cultural heritage are the undisputed economic benefit, which has a direct impact on the investment attractiveness of regions.

Keywords: economic security, investment security of Ukraine, investment activity in the sphere of culture, cultural project, the object of cultural heritage.

Ключевые слова: экономическая безопасность, инвестиционная безопасность Украины, инвестиционная деятельность в сфере культуры, культурный проект, объект культурного наследия.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 22.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 22.

Ревак Ирина Александровна – кандидат экономических наук, доцент, и. о. заведующего кафедрой, кафедра социальных дисциплин, Львовский государственный университет внутренних дел (ул. Городоцкая, 26, Львов, 79066, Украина)

Revak Iryna O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Acting Head of the Department, Department of Social Sciences, Lviv State University of Internal Affairs (26 Horodotska Str., Lviv, 79066, Ukraine)

E-mail: irrarevak@gmail.com

Ohrymovych Maryana M. – Postgraduate Student, Department of Social Sciences, Lviv State University of Internal Affairs (26 Horodotska Str., Lviv, 79066, Ukraine)

E-mail: mariiana.ohrymovych@gmail.com

Охримович Марьяна Михайлівна – аспірант, кафедра соціальних дисциплін, Львівський державний університет внутрішніх дел (ул. Городоцька, 26, Львів, 79066, Україна)

E-mail: mariiana.ohrymovych@gmail.com

Вступ. Культура як надбання цивілізації формує у суспільстві відповідний набір духовно-матеріальних цінностей, якими зумовлена людська свідомість. Явище культури настільки багатогранне, що знаходить свій прояв у всіх без винятку сферах життя, тому її значення не можливо перебільшити. Еволюція взаємозв'язку культури й економіки спричинила появу культурної індустрії, спрямованої на масового, невибагливого споживача. З одного боку, така трансформація перетворила культуру в успішну комерційну галузь, а з іншого – стала каталізатором виникнення субкультур, внутрішня природа яких позбавлена ознак моралі, духовності, творчості.

Міжнародний досвід свідчить про те, що інвестування сфери культури сприяє національній продуктивності та покращує якість життя населення, тому вважаємо, що активізація інноваційних процесів сфери культури в Україні сприятиме забезпеченню інтересів інвестиційної безпеки як складової економічної безпеки держави.

З цієї позиції культуру варто розглядати як об'єкт економічної безпеки, оскільки ігнорування питань культури призведе до зупинки економічного розвитку як визначального інтересу будь-якої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика активізації інвестиційної діяльності як передумови забезпечення інвестиційної безпеки висвітлена у наукових розвідках Н. О. Ботвіної, В. К. Васенка, О. І. Гонти, М. В. Дубини, В. І. Кириленка, С. З. Мошенського, О. О. Непочатенка, Д. С. Півевич, О. В. Яковлевої та ін.

У силу дії економіки «нового зразка» інвестиції тісно пов'язані з інноваційним процесом, який у свою чергу зумовлюється якісною освітою та розвитком науки, що стало предметом досліджень: С. В. Захаріна, М. І. Крупки, О. Є. Кузьміна, В. О. Сподіни, А. І. Сухорукова, Д. М. Черваньова.

Попри наявні напрацювання у зазначених напрямках, питання активізації інвестиційної діяльності у сфері культури як критерію забезпечення інвестиційної безпеки України мало досліджене і, на нашу думку, є важливим для осмислення і наукового дослідження.

Мета статті – визначити напрямки активізації інвестиційної діяльності у сфері культури як одного з критеріїв забезпечення інвестиційної безпеки України.

Виклад основних положень. На шляху розвитку економічної науки вчені висловлювали різні погляди стосовно впливу культури на економічні процеси. Прагматики заперечували трактування продуктів культури як суспільного блага, оскільки їх вплив на економіку важко окреслити кількісними параметрами, а сама культурна діяльність є низько рентабельною. Цікавим дослідженням у цьому напрямку стала теорія американського економіста [19] У. Баумоля, так звана «хвороба Баумоля». За результатами його наукової розробки була виявлена закономірність щодо неопукності певних напрямків культурної діяльності (музика,

театральне мистецтво) з причин невідповідності зростання витрат до швидкості отримання прибутку. Висловлена позиція містить раціональне зерно, однак, на наш погляд, плюралізм видів культурної діяльності повинен виходити за межі фінансових вигід і сприяти економічному розвитку суспільства. Подібну думку висловлює А. Рубінштейн, який на основі вчень У. Баумоля дослідив аспекти динаміки зміни заробітної плати і попиту на продукти культурної сфери порівняно з іншими економічними галузями. У своєму науковому дослідженні [16] А. Рубінштейн аргументовано доводить, що, по-перше, «хвороба цін» має трендовий характер; по-друге, на прикладі Росії показує, що дефіцит доходів у театральній сфері спричинений низьким попитом споживання продуктів цієї діяльності; по-третє, державні витрати, пов'язані з усуненням «художнього дефіциту», перевищують дефіцит їх доходу. Звідси можна дійти висновку про те, що розвиток культури й активність розвитку цієї галузі прямопропорційно залежить від її державного стимулювання.

Закордонні дослідники [18; 20–22] стверджують, що культурна сфера має значний економічний потенціал, що сприяє створенню нових робочих місць, залученню інвестицій, генеруванню податкових надходжень, а також стимулює регіональну економіку за рахунок активізації туризму. Науковці акцентують на необхідності інвентаризації «культурних» активів із метою створення дієвої державної стратегії розвитку туризму.

Вплив культури на економічний розвиток є значним і навіть може бути одним із ключових факторів, що визначають економічне зростання. Якщо у суспільстві присутні здорові і сильні культурні спільноти та нації, то у нього більше можливостей у виробництві та володінні конкурентними перевагами на міжнародному рівні [8, с. 77].

Аналіз інформаційних джерел свідчить про неабияку зацікавленість представників бізнес-еліти в інвестування культурних проектів, навіть більше, цей напрям є предметом обговорення наукових конференцій і головним напрямком діяльності міжнародних організацій (Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури, Всесвітня організація інтелектуальної власності, організація Глобального культурного співробітництва).

Слід зауважити, що за класичним підходом тлумачення процесу інвестування передбачає отримання результату у вигляді задоволення комерційних інтересів (вимірювальний результат) або позитивного соціального ефекту (невимірювальний результат), що досягаються у рамках певних часових обмежень у коротко- або довгостроковій перспективі. З цього приводу учасники Forbs-club висловлюють думку про те, що інвестиції у культуру – це інвестиції у майбутнє України [3]. У цьому випадку автори наголошують на аспектах соціальних вигід такого типу інвестування, яке сприятиме боротьбі з «культурними пастками», формуванню культурної еліти, пропаганді української культури.

Як коментує під час III Конгресу культури Східного партнерства міський голова Львова Андрій Садовий: «Інвестиції в культуру, в освіту – це той правильний фундамент, на якому можна будувати країну. Мудрі люди інвестують у культуру. Це є найважливіша інвестиція» [6]. Зазначена цитата не підлягає жодному запереченню, адже відродження української культури – «гаряче питання», спричинене пострадянськими культурними пережитками, мовним питанням, дисонансами суспільно-моральних цінностей, що виникли на тлі військових подій на Сході країни.

У джерелі [4] висловлена позиція особистісних матеріальних вигід інвестиційних вкладів у заклади культури.

Міжнародна спільнота переконливо демонструє, як культурні проекти можуть приносити у країну значні фінансові прибутки. Показовою у цьому контексті є британська модель. Так, у 60-х роках продаж платівок «Біглз» приніс державі у вигляді податків більше коштів, ніж вугільна промисловість [10].

Досвід Британії декларує факт – у контексті державних капіталовкладень культурному сектору немає рівних, оскільки він характеризується значною продуктивністю. Згідно зі статистичними даними товарообігу у секторі мистецтва і культури, у 2011 році становив 12,4 мільярдів фунтів стерлінгів, а у 2013 році цей показник зріс у чотири рази – до 15,1 мільярда фунтів стерлінгів [5].

Для міжнародних спільнот Україна має імідж держави з колоритною культурою. Цьогоріч цей факт ще раз підтвердився перемогою нашої співвітчизниці Джамали на конкурсі «Євробачення», і, як наслідок, естафета проведення конкурсу у 2017 році передана Україні. Розглядаючи економічні перспективи проведення такого конкурсу, Україна має можливість розширити свої горизонти у плані міжнародного співробітництва, залучити іноземні інвестиції, активізувати міжнародний туризм.

Процес українського державотворення насичений багатьма історичними подіями, згадки про які містяться у інформативних джерелах та історико-культурних пам'ятках, тому об'єкти культурної спадщини, які знаходяться на території України, є не тільки її історичним надбанням, а й беззаперечною економічною перевагою.

У цьому напрямку, зусилля держави повинні активно сприяти розвитку історично-культурного туризму, туристичної інфраструктури, відновленню та окультуренню історичних пам'яток, що автоматично активізує зростання креативних індустрій. Зокрема, О. Донцов, досліджуючи вплив культурної спадщини на розвиток туристичної галузі, стверджує, що, на відміну від інших видів туризму, основою історично-культурного є використання вже наявних матеріальних і духовних пам'яток, він лише опосередковано залежить від розвитку інфраструктури і тому потребує відносно менших матеріальних витрат. Це значною мірою приваблює туристів [1, с. 79].

За офіційними даними, у 2013 р. на державному обліку в Україні знаходилось понад 147,5 тис. нерухомих пам'яток історії та культури, серед яких: 74682 – пам'яток археології; 52222 – історії; 2865 – монументального мистецтва; 17344 – архітектури та містобудування [2, с. 11].

Надзвичайно низькими залишаються видатки зведеного бюджету на культуру та мистецтво у відсотках до ВВП – на рівні 0,5–0,6 %, що сигналізує про неналежне

виконання соціальної функції культури. Аналіз розподілу видатків державного бюджету України [12; 13] у 2015–2016 рр. дав можливість зробити висновок, що у 2015 році для потреб Міністерства культури виділено 2442446,5 грн, а у 2016 році – 2665521,9 грн, що майже на 8 % перевищує тогорічні видатки. Фактично, враховуючи активні інфляційні процеси в Україні, можемо констатувати, що бюджетні витрати у сфері культури зменшились, а це, без сумніву, є свідченням фінансової нестійкості в державі. Те ж саме стосується статті видатків «збереження історико-культурної та архітектурної спадщини в національних і державних заповідниках, здійснення заходів із охорони культурної спадщини, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток архітектури, культури та світової спадщини ЮНЕСКО» – 211 146,2 грн у 2015 році і на 5 % більше у 2016 році – 222 181,9 грн. Негативною, на наш погляд, залишається тенденція переважання фінансування підтримки належного стану об'єктів культурної спадщини, зважаючи на те, що витрати на розвиток таких об'єктів надзвичайно низькі: 1224,0 грн у 2015 році і 858,4 грн у 2016 році, що потребує негайного перегляду. На нашу думку, пріоритетними напрямками залучення державних інвестицій у сферу культури є: відновлення об'єктів культурної спадщини; створення сучасної відпочинково-розважальної інфраструктури; розробка і реалізація маркетингової стратегії розвитку внутрішнього і зовнішнього туризму.

Враховуючи особливості збереження історичних пам'яток, найбільшого руйнування зазнають об'єкти культурної спадщини, матеріальна (фінансова) цінність яких залежить від природних явищ і зовнішнього впливу.

Усупереч прийняттю низки нормативно-правових актів із питань регулювання правовідносин у сфері культури численні об'єкти культури не захищені. Така ситуація, на жаль, є причиною їх пошкодження або ж знищення. Так, Кримінальним кодексом України передбачена відповідальність за руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Аналізуючи статистичні дані та результати досудових розслідувань кримінальних проваджень вказаної кваліфікації, можна зробити висновок про їх низьку результативність. Згідно з проведеними дослідженнями (див. табл. 1) протягом 2013–2016 рр. в Україні обліковано 172 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 298 ККУ, 9 з яких (5,23 %) скеровано до суду з обвинувальним актом.

Низькі показники роботи органів досудового розслідування у цьому напрямку, з одного боку, сигналізують про унеможливлення відшкодування збитків, завданих під час протиправних діянь, а з іншого – вказують на практичне невиконання профілактичної функції правоохоронної діяльності. З цього приводу Н. Кулакова вважає, що забезпечення охорони культурної спадщини та культурних цінностей можливе при розробці ефективної державної політики та її реалізації у напрямку здійснення комплексу заходів, спрямованих на усунення причин та умов учинення протиправних діянь, а також налагодження дієвої співпраці правоохоронних органів і Міністерства культури України [7, с. 116].

На нашу думку, умисне пошкодження і руйнування об'єктів культурної спадщини є недопустимим не лише з точки зору моралі та етики, а і з боку економічних вигід, тому діяльність правоохоронних органів має бути

Облік і результат досудових розслідувань кримінальних правопорушень, передбачених ст. 298 КК України [17]

Період	Обліковано кримінальних правопорушень	Оголошено повідомлення про підозру	Скеровано до суду з обвинувальним актом
2013	64	3	3
2014	52	6	3
2015	56	3	3
2016 (січень-березень)	14	0	0

спрямована на виконання превентивної функції у цьому напрямку та активізацію роботи органів досудового розслідування.

На особливу увагу заслуговують пам'ятки культурної спадщини України, які не підлягають приватизації. На рис. 1 зображено фактичні дані про таку категорію пам'яток культурної спадщини України.

Як видно з рис. 1, лідерську позицію щодо кількості пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації, займає АРК, на другому місці – м. Київ і Київська область, далі – Вінницька, Львівська, Хмельницька області. Помітним є нерівномірний розподіл таких об'єктів культурної спадщини по регіонах України, найбільша їх кількість зосереджена у Західній частині країни.

Рис. 1. Кількість пам'яток культурної спадщини України, які не підлягають приватизації (станом на 2008 р.)

Джерело: сформовано автором на основі [11]

На жаль, не всім областям України вдалось стратегічно перетворити об'єкти культурної спадщини на фактор залучення інвестицій та активізації туризму. Соціологічна група «Рейтинг» встановила, що більш ніж дві третини опитаних респондентів визнають м. Київ найбільш привабливим містом для туризму, половина – віддає перевагу Львову, більше третини – Одесі [9].

Заслугове на увагу дослідження [14; 15] Київського міжнародного інституту соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень і політичних консультацій

щодо визначення Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України. Як резюмують дослідники, туризм є найперспективнішим напрямом для залучення інвестицій, а пам'ятки архітектури розглядаються як конкурентні переваги регіону, хоча статистичні дані щодо їх обліку у межах області не враховані у структурі Індексу інвестиційної привабливості регіонів України.

Слід зазначити, що серед областей-лідерів у Рейтингу інвестиційної привабливості протягом 2013–2014 рр., чотири регіони – АРК, Київська, Львівська, Закарпатська об-

ласті найбільше по Україні наділені пам'ятками культурної спадщини, а, як вказувалось раніше, такі обласні центри, як Київ і Львів, визнані найпривабливішими туристичними містами України.

Висновки. Проблеми розвитку української культури як одного з інструментів переходу до інноваційної моделі розвитку суспільства вимагають від керівництва держави та громадських організацій ґрунтовних інституційних і культурних змін. Отже, дедалі актуальнішим стає питання підтримки належного стану та відродження культурної спадщини України як джерела пропагування української історичної атрибутики, норм суспільної моралі й етики.

Вирішення цих проблем можливе за умови активізації інвестиційної діяльності у сфері культури шляхом освоєння і розвитку регіонами своїх «культурних» переваг. На нашу думку, це приведе до розширення туристичної географії України, сприятиме покращенню інвестиційної привабливості та спричинить позитивні зміни в інвестиційному кліматі держави, сформує відтворювальну структуру національної економіки і, як наслідок, забезпечить інвестиційну безпеку України.

Окрім цього, під час наукової розвідки було встановлено залежність стану інвестиційної привабливості регіону від кількості об'єктів культурної спадщини. Тому вважаємо, що для максимальної об'єктивності Методика обчислення Індексу інвестиційної привабливості повинна бути змінена у частині включення до групи жорстких факторів показника «Об'єкти культурної спадщини, які не підлягають приватизації», що стане предметом наших подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

- Донцов О. О. Історико-культурна спадщина – чинник структурних змін та розвитку туристичної галузі / О. О. Донцов, М. О. Трюхан // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2009. – Вип. 10. – С. 76–80.
- Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у 2013 році : статистичний бюлетень. – К. : Держкомстат України, 2014. – 94 с.
- Инвестиции в культуру как инвестиции в будущее Украины // Forbes-club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/gallery/962-forbes-club-investicii-v-kulturu>
- Инвестиции в культуру – самые выгодные // BBC Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bbc.com/russian/russia/2010/05/100526_mamut_design_education.shtml
- Как англичане выигрывают, инвестируя в искусство и культуру / Програма ЄС та Східного партнерства «Культура і креативність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.culturepartnership.eu/article/kak-anglichane-viigrivayut-investiruya-v-iskusstvo-i-kuljturu>
- Кобринович М. Культура / М. Кобринович // Сайт Львівської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://city-adm.lviv.ua/news/culture/227042-investystsi-v-kulturu-v-osvitu-tse-toi-pravylniy-fundament-na-iakomu-mozhna-buduvaty-krainu-a-sadovyi>
- Кулакова Н. В. Особливості злочинів у сфері охорони культурної спадщини, що вчиняються організованими злочинними групами / Н. В. Кулакова // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 2. – С. 112–116.
- Нагорняк І. Культура як фактор економічного зростання / Ірина Нагорняк // Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки : матеріали наук.-практич. конференції (м. Тернопіль, 18 травня 2011 р.). – Тернопіль : ТНТУ, 2011. – С. 77–78.
- Найпривабливіші міста для туризму // Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_mista_ua_082009_1_.pdf
- Олійник Є. Економіка культури: чому митцям час вчитися бути підприємцями? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25158209.html>
- Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації : Затверджений Законом України «Про Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації» від 23.09.2008 № 574-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/574-17>
- Про Державний бюджет України на 2015 рік : Закон України від 28.12.2014 № 80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
- Про Державний бюджет України на 2016 рік : Закон України від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
- Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів, 2013 / Інститут економічних досліджень та політичних публікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.invest-lvivregion.com/UserFiles/File/Rejting_invest.pdf
- Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів, 2014 / Інститут економічних досліджень та політичних публікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ier.com.ua/projects?pid=4254>
- Рубинштейн А. Я. Опекаемые блага в сфере культуры: признаки и последствия «болезни цен» / А. Я. Рубинштейн. – М. : Институт экономики РАН, 2012. – 78 с.
- Статистична інформація Генеральної прокуратури України 2013–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>
- Arts & the Economy. Using Arts and Culture to Stimulate State Economic Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nga.org/files/live/sites/NGA/files/pdf/0901ARTSANDECONOMY.PDF>
- Baumol W. J. Performing Arts: The Economic Dilemma / W. J. Baumol, W. G. Bowen. – New York : The Twentieth Century Fund, 1966.
- Harel C.-J. The Economic, Social and Environmental Benefits of Heritage Conservation: An Annotated Bibliography / C.-J. Harel ; Prepared for : Heritage Resources Branch Department of Culture, Youth and Recreation Government of Saskatchewan. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pcs.gov.sk.ca/BenefitsHeritageConservation>
- The Impacts of Culture on the Economic Development of Cities / J. van der Borg, A. P. Russo ; European Institute for Comparative Urban Research Erasmus University Rotterdam. – 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.wien.gv.at/meu/fdb/pdf/intern-vergleichsstudie-ci-959-ma27.pdf>
- Tylus K. Culture as a Factor of Social and Economic Development – the Polish Experience [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poieinkaiprattein.org/europe/european-project-experiences/hermes-project/theory-and-concept-of-cultural-heritage-wp2/2nd-hermes-symposium-practical-aspects-of-cultural-heritage-krakow-2005/culture-as-a-factor-of-social-and-economic-development-by-karolina-tylus>

REFERENCES

- "Arts & the Economy. Using Arts and Culture to Stimulate State Economic Development" <http://www.nga.org/files/live/sites/NGA/files/pdf/0901ARTSANDECONOMY.PDF>
- Baumol, W. J., and Bowen, W. G. *Performing Arts: The Economic Dilemma*. New York: The Twentieth Century Fund, 1966.
- Dontsov, O. O., and Triukhan, M. O. "Istoryko-kulturna spadshchyna - chynnyk strukturnykh zmin ta rozvytku turystychnoi haluzi" [Historical and cultural heritage is a factor in structural change and development of the tourism industry]. *Problemy bezpererвної heohrafichnoi osvity i kartohrafii*, no. 10 (2009): 76-80.
- Harel, C.-J. "The Economic, Social and Environmental Benefits of Heritage Conservation: An Annotated Bibliography" <http://www.pcs.gov.sk.ca/BenefitsHeritageConservation>
- "Investitsii v kulturu kak investitsii v budushchee Ukrainy" [Investing in culture as an investment in the future of Ukraine]. *Forbes-club*. <http://forbes.net.ua/gallery/962-forbes-club-investicii-v-kulturu>
- "Investitsii v kulturu - samyye vygodnyye" [Investment in culture - the best]. *BBC Russia*. http://www.bbc.com/russian/russia/2010/05/100526_mamut_design_education.shtml
- Kulakova, N. V. "Osoblyvosti zlochyniv u sferi okhorony kulturnoi spadshchyny, shcho vchyniautsia orhanizovanymy zlochynnymy hrupamy" [Features of crimes in the sphere of cultural heritage protection, committed by organized criminal groups]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)*, no. 2 (2014): 112-116.
- "Kak anglichane vyigryvayut, investiruya v iskusstvo i kulturu" [The British win by investing in art and culture]. <https://www.culturepartnership.eu/article/kak-anglichane-viigrivayut-investiruya-v-iskusstvo-i-kuljuru>
- Kobrynovych, M. "Kultura" [Culture]. *Sait Lvivskoi miskoi rady*. <http://city-adm.lviv.ua/news/culture/227042-investitsii-v-kulturu-v-osvitu-tse-toi-pravylnyi-fundament-na-iakomu-mozhna-buduvaty-krainu-a-sadovyi>
- [Legal Act of Ukraine] (2008). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/574-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
- Nahorniak, I. "Kultura yak faktor ekonomichnoho zrostantia" [Culture as a factor of economic growth]. *Teoretychni ta prykladni aspekty rozvytku ekonomiky*. Ternopil: TNTU, 2011. 77-78.
- "Naipryvablyvishi mesta dlia turyzmu" [The most attractive city for tourism]. *Sotsiolohichna hrupa «Reitynh»*. http://rating-group.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_mistaua_082009_1_.pdf
- Oliinyk, Ye. "Ekonomika kultury: chomu myttsiam chas vchytysia buty pidpriemtsiamy?" [Cultural Economics: why do artists learn to be entrepreneurs?]. <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25158209.html.10>
- Rubinshteyn, A. Ya. *Opekaemye blaga v sfere kultury: priznaki i posledstviya «bolezni tsen»* [Patronized goods in cultural sector symptoms and consequences of the «disease prices»]. Moscow: Institut ekonomiki RAN, 2012.
- "Reitynh investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv, 2014" [The rating of investment attractiveness of regions 2014]. <http://www.ier.com.ua/ua/projects?pid=4254>
- "Reitynh investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv, 2013" [The rating of investment attractiveness of the regions, 2013]. http://www.invest-lvivregion.com/UserFiles/File/Rejting_invest.pdf
- "Statystychna informatsiia Heneralnoi prokuratury Ukrainy 2013-2016" [Statistical information the General Prosecutor's office 2013-2016]. <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>
- Tylus, K. "Culture as a Factor of Social and Economic Development - the Polish Experience" <http://poieinkaiprattein.org/europe/european-project-experiences/hermes-project/theory-and-concept-of-cultural-heritage-wp2/2nd-hermes-symposium-practical-aspects-of-cultural-heritage-krakow-2005/culture-as-a-factor-of-social-and-economic-development-by-karolina-tylus>
- Van der Borg, J., and Russo, A. P. "The Impacts of Culture on the Economic Development of Cities" <https://www.wien.gv.at/meu/fdb/pdf/intern-vergleichsstudie-ci-959-ma27.pdf>
- Zaklady kultury, mystetstva, fizkultury ta sportu Ukrainy u 2013 rotsi* [Institutions of culture, art, physical education and sport of Ukraine in 2013]. Kyiv: Derzhkomstat Ukrainy, 2014.